

dályozna ebben az is, hogy különböző akaratí típusok vannak. De nem is ez a cél. Ha *akarateréje* van növendékünknek, akkor a különböző életviszonyok között úgy tud viselkedni, ahogy a történelem szellemének megfelel, akármilyen akaratí típushoz tartozik. Ha kell, hős lesz, ha kell, higgadt bölcs. Hiszen benne él a történelem levegőjében, történelmileg gondolkozik, a szerint érez és értékes cselekedetre törekszik.

A lelki élet három ága egybefonódik. Nem válnak el, csupán különböző mozzanatai a történelmi megismerésnek. Pl. a tárgy: Kossuth és Széchenyi párhuzamos jellemzése (VIII. oszt.). Értelmi mozzanatok: a reformok lélektana, a beható jellemzés, a főalakok viszonya korukhoz és a nemzethez, ellentétük és a szereplésükből származó helyzet. Érzelmi mozzanatok: jellemük milyen hatással van reánk, milyen hatással voltak az utókorra? Hogyan él a népben emlékezetük? Akaratí mozzanatok: a magyar sors alakításának föltételei, milyen tettek folynak sorskérdéseink felismeréséből?

Összegezzünk. A történelmi megismerésnek három mozzanata: 1. a tanítvány belát a történelem szellemébe, 2. hatása alá kerül, 3. következőképpen tettekre indul. Oly tettekre, amelyeknek célja az emberi szellem méltóságához való ragaszkodás.

Vályi Armand.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Az olasz iskolareform.

A munkaviszonyokat szabályozó »Carta del Lavoro« és a fajt védő »Carta della Razza« után az olasz Nagy Tanács, a Gran Consiglio del Fascismo ez év febr. 15-én Mussolini elnöklésével tartott ülésében elfogadta a nemzeti élet harmadik nagyfontosságú alapokmányát, a »Carta della Scuolá«-t. Az, hogy a nevelésügy újjászervezése is ily »*alapokmány*«-nyal történik, mutatja, mily nagy fontosságot tulajdonít az olasz állam az iskolának s kifejezésre juttatja egyúttal azt is, hogy a nevelés ügyének nem pusztán részleges javításáról, hanem igazi újjáalakításáról van szó. A jelenlegi rendszer egyik-másik vonatkozásban való megváltoztatására — hangoztatta az ülésen tartott beszédében Bottai nevelésügyi miniszter — elegendő lenne a megfelelő törvény; azonban az egész rendszer teljes megújításáról lévén szó, az ennek vezérelveit megállapító *alapokmányra* van szükség, amely aztán irányítja a részleteket rendezni hivatott jövőd. törvényeket.

A Carta 15 fejezetre oszlik, melyeken belül 29 »megállapítás« (dichiarazione) foglalja magában az újjáalakítás alapelveit.

Az első fejezet az iskola feladatára, a nevelést irányító elvekre vonatkozó gondolatokat fejtí ki. Az iskola — mondja mindjárt az első megállapítás — mint a fasiszta államban a családtól a korporációig s a fasiszta pártig valamennyi társadalmi erő szolidaritásának alapja, az új nemzedékek emberi és politikai öntudatának kialakítója.

A fasiszta nevelés eszközei együttesen — olvassuk a második megállapításban — az iskola s két szervezete: a Gioventù Italiana del Littorio (röviden Gil) és az egyetemi hallgatók részére a Gruppo Universitario Fascista (röviden Guf).¹ Ezek látogatása 4 éves kortól 21 évesig mindenkire kötelező »iskolai szolgálat« (akik 14. évük után nem tanulnak tovább, a Gil-t látogatják). Az iskolában, a Gil-ben s a Guf-ban teljesített szolgálatot »személyi könyvecské« (libretto personale) bizonyítja, mely a »munkakönyv«-vel együtt a hivatalokba s a munkaalkalmakba való felvétel céljából is igazolásul szolgál.

A szellemi tanulmányok az ifjúság erkölcsi és kulturális képzésére és összhangban a Gil-lel az állampolgári és harcos tevékenységre való előkészületre irányulnak. A tanulmányok terén egyedül a rátermettség és képesség a döntő; az állami intézetek biztosítják a tehetséges, de nem vagyonos ifjak tanulmányainak folytatását. A fizikai nevelés, melyet az iskolában a Gil foganatosít, a lelkiel kapcsolatban a testi erőknél, az önbizalomnál, a fegyelemnél és kötelességérzetnél kifejlesztésére törekszik. Az egyetemeken a Guf gondoskodik az ifjúság sport- és katonai képzéséről. A jellem s az értelem kialakításában a tanulmányokhoz s a sportbeli kiképzéshez csatlakozik a munkafoglalkoztatás, mely minden rendű és fokú iskola tantervében szerephez jut (különleges munkaturnusok üzletekben, műhelyekben, a földeken, a tengeren). E három egyenlőrangú feladat — tanulmányok, testgyakorlás, munkafoglalkoztatás — elvégzése adja az alapot az iskolában állandóan alkalmazandó kiválogatásra. A nevelésben a családnak folyton bensőségesen együtt kell működnie az iskolával, ezért a szülők és hozzátartozók résztvesznek az iskola életében.

A Carta következő fejezeteiben felsorolja az iskolafajokat, azok időtartamát s jellemzi különleges feladataikat. Felosztása szerint vannak: elemi-, közép-, felsőbb iskolák, egyetemek s különleges rendeltetésű iskolák.

¹ E két fasiszta intézmény is bekapcsolódik az olasz ifjúság kulturális, politikai, fizikai és sportképzésébe. A fiúknál gondoskodik az előkészítő katonai kiképzésről is; a nőket előkészíti oly téren is, melyen háború esetében hasznosíthatják magukat (telefon, rádió stb.), oktatást kapnak azután a gyermeknevelésben, első segélyben, faluhelyen a selyemhernyótenyésztésben, állattenyésztésben, kertgazdaságban stb.

Elemi iskolák: a) a 2 éves *kisdedóvó* (scuola materna), melybe 4 éves korukban lépnek be a gyermekek, b) a 3 éves *elemi iskola* (sc. elementare), városiak s falusiak különböző tantervvel és módszerrel, c) a 2 éves *foglalkoztató iskola* (sc. del lavoro), melynek feladata, hogy a tantervbe szervesen beillesztett gyakorlatokkal megismertesse a kézzel végzett munkát, felkeltse iránta az érdeklődést. Az elemi iskola e három fokozata közös minden gyermek részére; azok számára, kik nem akarnak magasabb tanulmányokat végezni, az előbbiekhöz csatlakozik d) a 3 éves *kézművesiskola* (sc. artigiana), melynek tanterve — nem feledkezve meg a műveltségadó feladatról — a helyi közgazdasági igényeknek megfelelően teljesen gyakorlatias.

A felsőbb tanulmányokra készülő vagy magasabb szakképzettségre törekvő ifjak részére szolgálnak a *középipiskolák* (scuole medie), melyekbe a tanulók 11 éves korukban lépnek be. Ezek: a) a 3 éves *középipiskola*, mely a humanisztikus képzés első alapjait adja meg, b) a túlnyomóan gyakorlati irányú 3 éves *szakiskola* (sc. professionale) s c) az ezt kiegészítő, kisebb hivatalokra, ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági üzemek különleges munkáira előkészítő 2 éves *műszaki iskola* (sc. tecnica).

Felsőbb iskolák (scuole superiori) a következők: a) az 5 éves s a mi eddigi gimnáziumunknak s reálgimnáziumunknak megfelelő *liceumok* (l. classico és l. scientifico), b) az 5 éves *tanítóképző* (istituto magistrale), melynek utolsó éve gyakorlati év; c) az 5 éves, a szükséges kereskedelmi, jogi, közgazdasági ismeretekre is kiterjeszkedő *kereskedelmi műszaki iskola* (istituto tecnico commerciale), d) a 4 éves és a mezőgazdasági, ipari, földmérő és tengerészeti pályákra gyakorlatilag előkészítő *szakiskolák* (istituto per periti agrari, periti industriali, per geometri e per nautici).

A tudományos műveltséget adó *egyetemek* fakultásai: jogi-államtudományi-közgazdasági-kereskedelmi; irodalmi-bölcészeti-tanárképző; orvosi-sebészeti-állatorvosi; matematika-fizika-természettudományi-statisztikai-néprajzi-levéltári; gyógyszerészeti; mérnöki-bányamérnöki-ipari kémiai; építészeti; mezőgazdasági. Az akadémiái tanfolyamok tartama 4—6 év. Az egyetemekkel kapcsolatban vannak továbbképző, különleges szakképzés céljait szolgáló intézetek, tanfolyamok, iskolák.

A Carta felsorolja ezeken kívül a) a különféle *művészeti iskolákat* (képző-, zene-, színművészet) 2-től 8-ig terjedő évfolyammal, b) a 3 éves *leányközépipiskolát* és a 2 éves *nőképzőt* (magistero femminile), c) a *munkástanfolyamokat*. A leányiskolákat illetően a Carta nagyon hangsúlyozza, hogy ezek szervezete a nő külön rendeltetésének és feladatának felel meg. Az óvónői pályára való szakképzés mellett a családi hivatásra is előkészítenek. A munkások képzésére és továbbképzésére szolgáló tanfolyamokról a szakegye-

sületek, szervek gondoskodnak, a nevelésügyi minisztérium s a korporációk felügyelete alatt. Felállíthatnak ilyeneket a fasiszta párt, más szervezetek, üzemek, a földművelési és erdészeti minisztérium is.

Az *oktatókról* szóló fejezet hangsúlyozza, hogy kiképzésük különös gondoskodás tárgya. A kiképzést egyetemekhez csatolt intézetek, a laboratóriumok, múzeumok, a gyakorlati idő tökéletesítik. A tanszékek betöltése pályázat útján történik.

Részletesen foglalkozik a Carta következő fejezetében a szelekció szempontjából fontos *vizsgálatokkal* s az egyes iskolafajok adta *képesítéssel*.

A magasabb osztályba való lépést minden iskolában az év végén az egyes tárgyak alapján adott általános osztályzat (*giudizio complessivo*) állapítja meg. A fentebb felsorolt iskolafokokatok mindegyikének befejezésekor a növendék *záróvizsgálatot* (esame di licenza) tartozik tenni; ez a felsőbb iskolákban *államvizsgálat* (esame di Stato) jellegű, mely az iskola tanáraiból alakult bizottság előtt, a minisztérium két kiküldöttének jelenlétében folyik le. A gyakorlati munka mindegyik vizsgálaton szerephez jut. Az egyetemi vizsgálatokat külön rendelkezések szabályozzák.

A kiseddévóból az elemibe s innen a foglalkoztató iskolába lép a tanuló. Az, aki nem folytatja tanulmányait a középfokon, a kézművesiskolába megy, aki pedig nem törekszik a felsőbb iskolákba, a szakiskolába s innen a műszakiba. A középiskolába s innen a felsőbb iskolába sikeres *felvételi vizsga* után lehet belépni.

A felsőbb iskolák adta *főiskolai jogosítások* igen különbözők. Érdekes; hogy a tanárképző fakultásra csak a tanítóképzőből lehet beiratkozni (a liceumokból kifejezetten nem), pályázat alapján. Egyes karokra való felvételhez külön *kiegészítő vizsgálatok* is elő vannak írva. A felvételi s kiegészítő vizsgálatok is az állandó szelekció célját szolgálják. Külön vizsgálat nélkül léphetnek a leányok a középiskolából a leányközépiskolába s innen a nőképzőbe.

A Carta az állam kötelességévé teszi az elemi iskoláknak tankönyvekkel való ellátását. A közép- és felsőbb iskolák tankönyvei csak a nevelésügyi minisztérium jóváhagyásával nyomathatók ki.

Fontos szerv az *Ente Nazionale*, mely tulajdonképen az állam képviselője a nem királyi közép- és felsőbb iskolákkal szemben. Ezeket ellenőrzi; azután elmozdítja a különleges gazdasági és kulturális követelményeknek megfelelő iskolák felállítását, stb.

Meghatározza a Carta, hogy az egyetemeket s a művészeti iskolákat kivéve, a *heti óraszám* nem haladhatja meg a 24-et.

Az alakokmány utolsó megállapítása az *iskola s a fasiszta párt* közötti benső együttműködést hangoztatja.

Mint ez összefoglaló ismertetés mutatja, a Carta a jövő iskoláinak nevelést egészen új útra tereli. Újító mindjárt az iskolázás feladattól való felfogása. Ezen nemcsak a szellem és a test nevelését érti, hanem hozzákapcsolja az állampolgári nevelést, vagyis az ifjú nemzedéknek cselekvő fasisztává való kiképzését is. A fasisztarendszerben az iskolázásnak s az állampolgári képzésnek ideje egybeesik — jelenti ki a Carta. Ez alapfételnek szinte természetes folyamánya, hogy az iskolázást kötelességnek, szolgálatnak jelenti ki. Erősen hangsúlyozza a Carta a *tehetség* érvényesülését; emiatt gondoskodnia kellett az iskolafajok differenciálásáról, továbbá az állandó szelekcióról, hogy a magasabb rendű iskolákba mindig jobban és jobban kiválogatott ifjúság kerüljön. Új utat mutat a Carta azon intézkedése is, mely a szellemi és testi nevelés *mellé állítja* az iskolázás egész folyamán a *munkafoglalkoztatást*. Még két alapelvet akarok kiemelni: az egyik a családnak az iskola életében való bensőséges részvétele, a másik annak hangoztatása, hogy a nők rendeltetése és társadalmi hivatása részükre különleges nevelési intézményeket kíván.

* * *

Az alapelvek tehát meg vannak adva; azonban nagy feladat ezeknek az életbe való átültetése. Sok nehéz kérdésnek gondokat adó megoldásáról van szó. Meg kell állapítani a szelekció feltételeit, összehangolni a záró- s a felvételi vizsgák követelményeit. Itt van a tantervek, az államvizsgák, a munkafoglalkoztatás kérdése, a család s az iskola együttműködése, a leányiskolák szervezése stb. Nagyszámú kiküldött bizottság foglalkozik e kérdésekkel s az ő munkájuk, azután a pedagógiai lapok s újságok élénk hozzászólásai biztosítják, hogy az életbe lépő új olasz iskola a lehető legtökéletesebben fogja megvalósítani az alapokmány eszméit.

Péché Aladár.

A „szórakozási idő” helyes felhasználására nevelő új amerikai iskolafaj.¹

»Napjainkban igen sok esetben hasznosabb lenne megtanítani az embereket a szórakozási idő helyes felhasználására, mint a hivatással járó sokféle foglalatosságra.« (Nicholas Murray Butler, School and Society, 1935. aug. sz.)

A Columbia-egyetem elnökének ez a kijelentése nyilvánvaló bizonyítéka annak, hogy az Egyesült Államok területén egy idő óta

¹The Education Record, July 1938. The Annals of the American Academy of P. Recreation, December 1936. School and Society, November 1937. The Conduct of Physical Activities in Elementary and High Schools, 1938. Enseignement Chrétien, Février 1939.